

AZ ORBÁN-KORSZAK GAZDASÁGI ELITJE ÉS A HAZAI HUMÁNTŐKE-TERMEELÉS

POGÁTSA ZOLTÁN

Soproni Egyetem, Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar,
Közgazdasági és Nemzetközi Kapcsolatok Intézet, Sopron

Beérkezett: 2025. szeptember 20., elfogadva: 2025. november 11.

Jelen tanulmány azt vizsgálja, hogy kikből áll a magyar gazdasági elit az Orbán-korszak másfél évtizede után, mennyiben függnék ennek az elitnek a tagjai az úgynevezett Nemzeti Együttműködés Rendszerétől, mekkora gazdasági súlyt képviselnek, illetve mi a viszonyuk az elemzők által inadekvátnak értékelt nemzeti humántőke-termelési folyamathoz.

Kulcsszavak: humán tőke, gazdasági elit, Nemzeti Együttműködés Rendszere

THE ECONOMIC ELITE OF THE ORBÁN ERA AND DOMESTIC HUMAN CAPITAL PRODUCTION

This study aims to examine who the Hungarian economic elite consists of after a decade and a half of the Orbán era, to what extent these elite figures depend on Orbán's so-called System of National Cooperation, how much economic weight they represent, and what their relationship is to the national human capital production process, which is considered inadequate by analysts.

Keywords: human capital, economic elite, System of National Cooperation

Bevezetés

Jelen tanulmány célja annak feltérképezése, hogy a magyar gazdasági elit milyen szerepet játszik a magyar gazdaság alakításában, különös tekintettel a humántőke-képződés folyamataira. A tanulmány feltérképezi a magyar gazdasági elit méretét a gazdaság egészéhez képest. Mind ezt igyekszik közép-európai, európai uniós és globális összehasonlításban is kontextusba helyezni. A kettős, kronológiai és földrajzi komparatív elemzés célja annak eldöntése, hogy milyen súllyal vesz részt ez az elit a magyar nemzeti össztermék előállításában és ellenőrzésében. A tanulmány az elemzésben támaszkodik az elérhető hazai és nemzetközi összehasonlító adatbázisokra, a legvagyonosabbakat összesítő listákra, illetve az egyes cégekről, vállalatulajdonosokról megjelent nyilvános adatokra és elemzésekre.

Levelező szerző: Pogátsa Zoltán, habilitált egy. docens. E-mail: pogatsa.zoltan@uni-sopron.hu

Ezek után taglaljuk a gazdasági elit meghatározó tagjainak kilétét, különös tekintettel arra, hogy mennyire régi vagy új keletkezésű a vagyonuk, mekkora az eliten belüli mobilitás, mekkora részét irányítják a magyar gazdaságnak, és milyen iparágakban aktívak.

Végül kísérletet teszünk annak feltérképezésére, hogy ez a gazdasági elit milyen szerepet vállal a nemzetgazdaság humántőke-újratermelésében, akár közvetlenül (képzések, egészségügyi intézmények stb. finanszírozásával), akár indirekt módon (kormányzati lobbizással, társadalmi szemléletformálással stb.). Hogy a humán tőkének meghatározó szerepe van az ország gazdasági sikerességében, illetve sikertelenségében, azt Nobel-díjjal jutalmazott kutatások erősítik meg (Acemoglu–Robinson 2013; Solow 1956).

A magyar gazdasági elit

Mivel Magyarországon nincsen vagyoni regiszter,¹ a magyar felső tízezer összvagyonának méretéről, annak belső eloszlásáról nem állnak rendelkezésre pontos adatok, csupán becslések. Ezek azonban meglehetősen divergenciát mutatnak. Az Apelso Wealth Management szerint a felső tízezer átlagosan 4 milliárd forintot vagyonnal rendelkezik; ebből

- mintegy 660 millió forint a Magyarországon kezelt likvid vagyon (értékpapírok, bankbetétek) jellemző szintje,
- 498 millió forint a külföldön tartott likvid vagyon,
- 1,98 milliárd forint a céges részesedés,
- továbbá 990 millió forint ingatlan és egyéb reáleszköz is megtalálható a portfólióban.

Amennyiben ezt az eloszlást megbízható becslésnek tekintjük, annak jelentős következményei vannak például az adópolitika szempontjából. A 2026-os választási kampány során az ellenzéki Tisza Párt által meghirdetett, 5 milliárd forintot meghaladó vagyonokra kivetendő vagyonadó esetében például fontos kérdés, hogy a vagyonnak csak relatíve kis része likvid. Jelentős része nem is Magyarországon, hanem külföldön található, nemzetközi tapasztalatok szerint pedig a vagyonadó bevezetése előtt jelentős további, külföldre történő vagyonkimentés történhet. Ami szintén látszik a fenti adatokból, az a könnyebben adózatható (a szakirodalomban: nem *footlose*, nem könnyen ki-menekíthető) ingatlan, illetve a meghatározó hányadot kitevő céges részesedés (amely közepesen *footlose*).

Az Apelsótól eltérő bontású adatokat közöl a Boston Consulting Group, amelynek jelentése szerint Magyarországon

- a 34 milliárd forint feletti vagyonnal rendelkezők száma száz fő,
- a 6,8 milliárd és 34 milliárd forint közötti vagyonnal rendelkezők száma ötszáz fő,
- a 340 millió és 6,8 milliárd forint közötti sávba pedig 15 ezer fő vagyona tartozik.

Mivel ebben a bontásban a 6,8 milliárd forintot meghaladó vagyonnal rendelkezők száma mindösszesen hatszáz fő, arra kell következtetnünk, hogy az Apelso által becsült felső tízezer többsége 6,8 milliárd alatti vagyonnal rendelkezik.

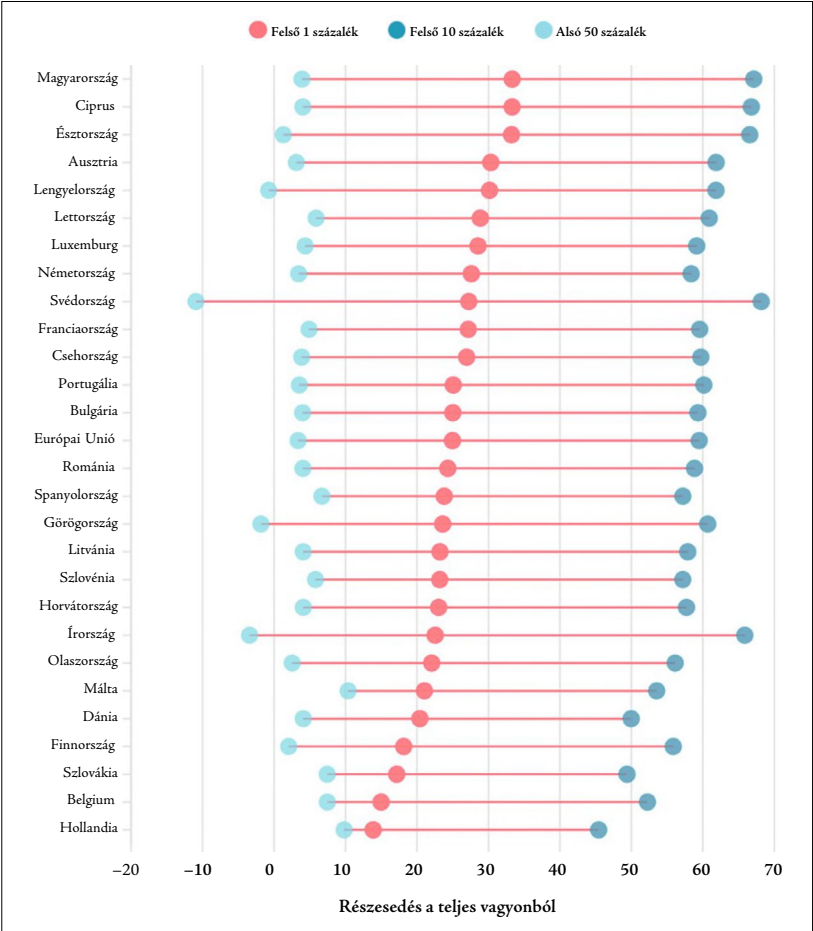
A fentiekkel nehezen összeegyeztethető adatokat közöl a Blochamps Capital (1. táblázat). Az ő becslésük szerint 2025 elején 1500 magyar állampolgár vagyona haladta meg a 4 milliárd forintot, legalább 40 milliárdos vagyonnal ötven, 100 milliárdot meghaladóval pedig húsz ember rendelkezett. A becslést közlő vagyonkezelő cég vezetője, Karagich István 1000–1300-ra becsülte a leg-

¹ Más országokban rendelkezésre áll vagyonregiszter. Thomas Piketty francia közgazdász például részben ezekre támaszkodva végezte monumentális elemzéseit a francia, brit és egyesült államokbeli gazdasági elitekről (lásd Piketty 2017, 2022).

1. táblázat: A magyar vagyoni elit eloszlása a Blochamps becslése szerint (fő)

HUF md	2005	2015	2020	2025 (Q1)	USD md
0,4+	8000	10000	13000	20000	1+
1+	600	3500	4000	5000	3+
4+	150	600	800	1000	10+
10+	30	80	120	150	30+
40+	5	30	45	50	100+
100+	0	5	15	20	300+
400+	0	0	3	5	1000+
	~8800	~14200	~18000	~26200	~30500

Forrás: Blochamps Capital

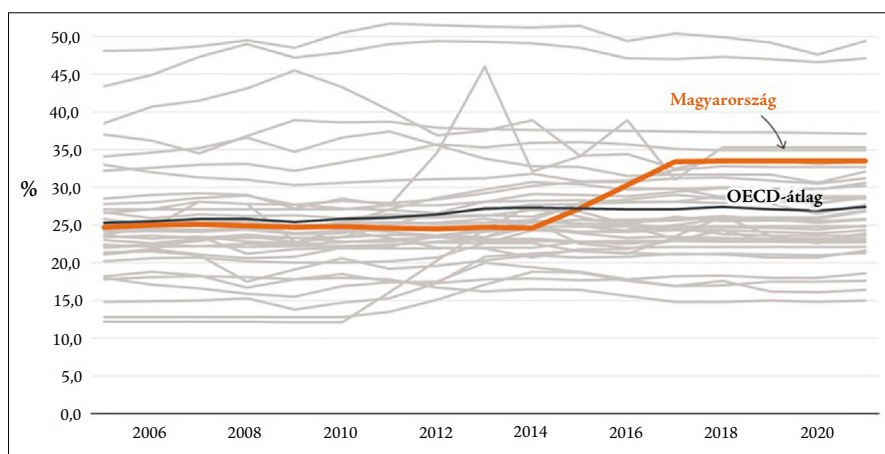

1. ábra: A háztartások nettó vagyonának megoszlása az Európai Unió tagországaiban 2023-ban (százalék). A részesedés akkor lehet negatív, ha az adósság meghaladja az eszköz értékét. Forrás: World Inequality Database

alább 5 milliárd forintos vagyonnal rendelkező magyarok számát. A Blochamps Capital tanácsadó cég tulajdonosa szerint ugyanakkor nagyon nehéz megmondani, hogy ezek a vagyonok együttesen mekkora összeget tesznek ki. „Főleg a legnagyobb vagyonokon belül már nagyon sok az olyan vagyonelem, amelyek magántőkealapokhoz vagy külföldi cégekhez tartoznak, emiatt a vagyonok követhetősége és a felvetett vagyonadó érvényesíthetősége is kihívásokat jelenthet” – nyilatkozta a médiának Karagich István, a Blochamps vezetője.

A nemzetközileg összehasonlítható adatok alapján az látszik, hogy a magyar vagyoni koncentráció szintje extrém magas. A World Inequality Database alapján Magyarország vagyoni koncentrációja 2023-ban például egyenesen a lista élén állt (1. ábra).

Ha időbeli trendben vizsgáljuk a felső egy százalék relatív gazdagodását, azt látjuk, hogy a 2014-ig még inkább az OECD középmezőnyébe tartozó magyar adat ekkortól kezd el határozottan a mezőny teje felé tartani (2. ábra).

2. ábra: A felső egy százalék nettó magánvagyonának alakulása az OECD-országokban az összes vagyon százalékában, 2006–2020. Forrás: World Inequality Index (grafikon: Németh Dóra)

Magyarországon 2021-ben a lakosság egy százaléka rendelkezett a lakossági összvagyon 33,5 százalékával, ami világszinten is kiemelkedő vagyonkoncentrációt jelent. Európában nincs ehhez hasonló vagyoni koncentráció. A friss listán Magyarországot kizárólag olyan országok előzik meg, amelyek nemzetközileg hírhedtek extrém vagyoni egyenlőtlenségeikről: három latin-amerikai ország (Chile, Mexikó, Costa Rica), az Egyesült Államok és Törökország. Hogy mindez mennyire nem posztoszocialista vagy térségbeli jellegzetesség, azt jól mutatja, hogy a környező országok közül ugyanekkor Szlovákiában az összvagyon 17,5 százalékát, Szlovéniában pedig 23,2 százalékát birtokolta a leggazdagabb egy százalék.

A gazdasági elit összetétele

A „100 leggazdagabb magyar” 2025-ös kiadásába 19,7 milliárdos vagyonnal lehetett bekerülni,² a *Forbes* „50 leggazdagabb magyar” listájára³ pedig 52,5 milliárddal. Az alábbiakban a *Forbes* 2025-ös „50 leggazdagabb magyar” listája alapján azonosítottuk és elemeztük a magyar gazdasági

² <https://a100leggazdagabbmagyar.hu/2025/05/22/megjelent-a-100-leggazdagabb-2025>

³ <https://forbes.hu/extra/50-leggazdagabb-magyar-2024-25/1-meszaros-lorinc>

elit meghatározó tagjait. A két lista közül azért a *Forbest* választottuk, mert annak nemzetközileg is összehasonlítható a módszertana.

A listában vastag betűkkel szedtük a Nemzeti Együttműködés Rendszeréhez (NER) kötődő milliárdosokat. Az elemzés szempontja az volt, hogy az illető részt vett-e jelentős gazdasági előnnyel járó üzleti tranzakciókban az állammal vagy más, bizonyíthatóan a NER-hez kötődő milliárdosokkal. Az elemzést mesterséges intelligencia segítségével, a sajtóban nyilvánosan is elérhető, feltárt esetek alapján végeztük el. A milliárdost akkor is a NER-hez kötődőként kalibráltuk, ha vagyonának egy jelentős része a NER létrejötte előtt keletkezett, gazdasági tevékenysége 2010 után azonban jelentős mértékben kapcsolódott az államhoz és/vagy a NER-közelі üzleti körökhöz. (A név mellett a *Forbes* által becsült vagyon 2025-ben, milliárd forint, kerekítve.)

1. Mészáros Lőrinc – 1242	18. Wáberer György – 136	34. Nagy Elek – 84
2. Csányi Sándor – 685	19. Jászai Gellért – 134	35. Harsányi Zsolt – 83
3. Felcsuti Zsolt – 487	20. Rahimkulov Timur – 133	36. Paár Arttila – 80
4. Veres Tibor – 473	21. Bige László – 126	37. Balásy Gyula – 79
5. Gattyán György – 364	22. Sinkó Ottó – 120	38. Bolgár György – 74
6. Szíjj László – 333	23. Kasza Lajos – 115	39. Barabás Ernő – 72
7. Jellinek Dániel – 297	24. Varga Mihály – 111	40. Barabás Zsolt – 72
8. Széles Gábor – 229	25. Leisztinger Tamás – 109	41. Nagy György – 70
9. Garancsi István – 226	26. Keszthelyi Erik – 103	42. Futó Péter – 68
10. Demján Sándorné és családja – 225	27. Sánta János és családja – 103	43. Szatmári Zoltán és családja – 66
11. Rahimkulov Ruszlán – 178	28. Hernádi Zsolt – 101	44. Adnan Polar és családja – 66
12. Scheer Sándor – 172	29. Vida József – 91	45. Szabó Miklós és családja – 63
13. Bárány László és családja – 163	30. Varga Zoltán – 90	46. Emőri Gábor – 63
14. Futó Gábor – 156	31. Zettwitz Sándor és családja – 90	47. Zombori Antal – 60
15. Tiborcz István – 152	32. Schmidt Mária – 89	48. Hermann Kamilla – 57
16. Száraz István – 147	33. Lévai család – 88	49. Kis-Szölgyémi Ferenc – 56
17. Lakatos Péter – 139		50. Lakatos Benjámin – 53

A top ötvenes listán mindösszesen tizenhárom vállalkozót tudtunk azonosítani, aki nem kötődik erős szálakkal a Nemzeti Együttműködés Rendszeréhez. Közülük az egyik szereplő egy örökös család (Demján Sándor örökösei), azaz marad tizenkét szereplő. Természetesen az ő esetükben is felmerülhetnek üzleti kapcsolatok a NER felé, ezek azonban nem számottevők. Mivel a NER gazdasági háttere mára már szemmel látható mértékben dominálja az ország gazdaságát, nehéz is lenne olyan vállalkozót találni országos szinten, akinek semmilyen kapcsolata nem lelhető fel ezzel a gazdasági elittel. Említésre méltó, hogy a top50 milliárdos között egyetlen nő található (Schmidt Mária); ő is alapvetően örökös, bár kétségtelenül erős NER-es kapcsolatokkal rendelkezik, és fenntartja vagyoni státuszát.

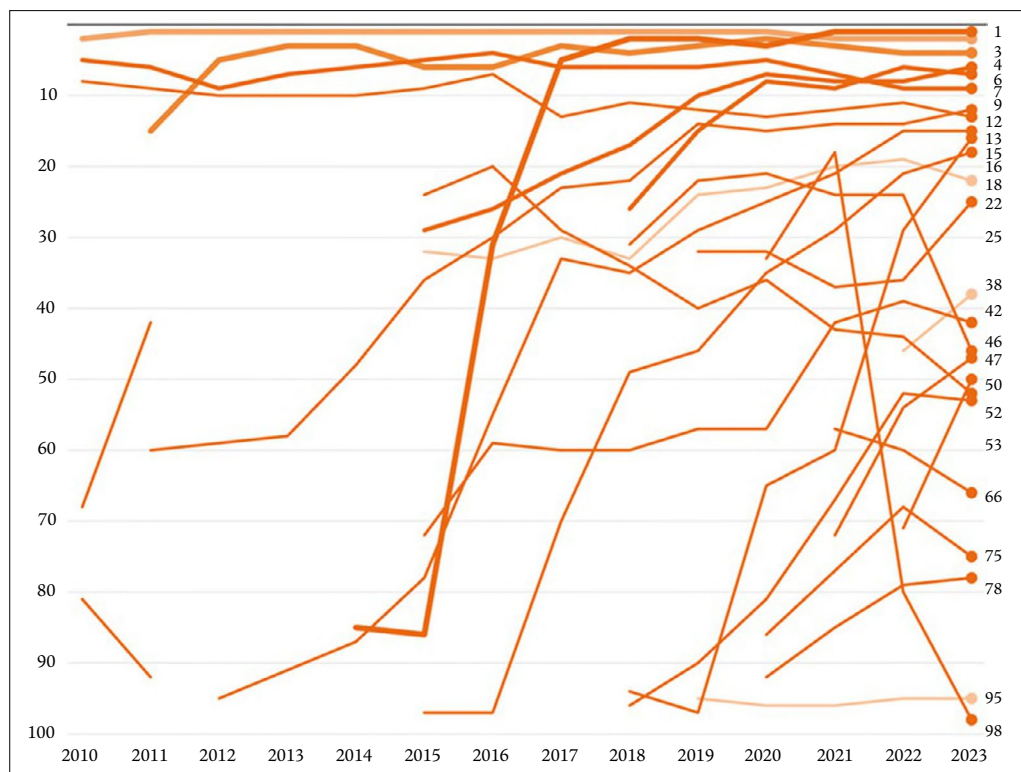
Elemzésünk szempontjából még nagyobb relevanciával bír, hogy a magyar top milliárdosok igen ritkán vezetnek olyan céget, amely nemzetközi összehasonlításban is számottevő k+fe épül. Ez azért lényeges, mert a humán tőke jelentőségére vélhetően nagyobb figyelemmel lesz, annak szerepét jobban kiemeli az a vállalkozó, akinek cégépítésében fontos szerepet játszik a technológiai, az emberi tudás. Különösen a NER-közelі vállalkozók esetében látványos, hogy olyan iparágakban tevé-

kenykednek, amelyek nem tartoznak a leginnovatívabbak közé: ingatlan, építőipar, szállítmányozás, pornó, mezőgazdaság, kereskedelem, turizmus. Összehasonlításul: a nagyvállalkozói szcéna szimbolikus vezéregyéniségei, akik az amerikai vagy akár a kínai hasonló listák élén állnak, olyan tudásintenzív iparágakban aktívak, mint az elektronikus chipek tervezése és gyártása, a mesterséges intelligencia, az elektromos járművek vagy a high-end telekommunikáció.

A fenti lista alapvetően egy már elért, stacioner állapotot rögzít. Egy dinamikus, időbeli megközelítés segíti megvilágítani a folyamatokat is. Ezt a munkát végezte el Németh Dóra, az *Átlátszó* újságírója, aki 2023-ban az általa NER-közeliként azonosított vállalkozók pályáját ábrázolta infografikán a 2010 utáni években. A grafikon jól illusztrálja, hogy ezek a vállalkozók hogyan emelkednek drámai sebességgel az említett időszakban.

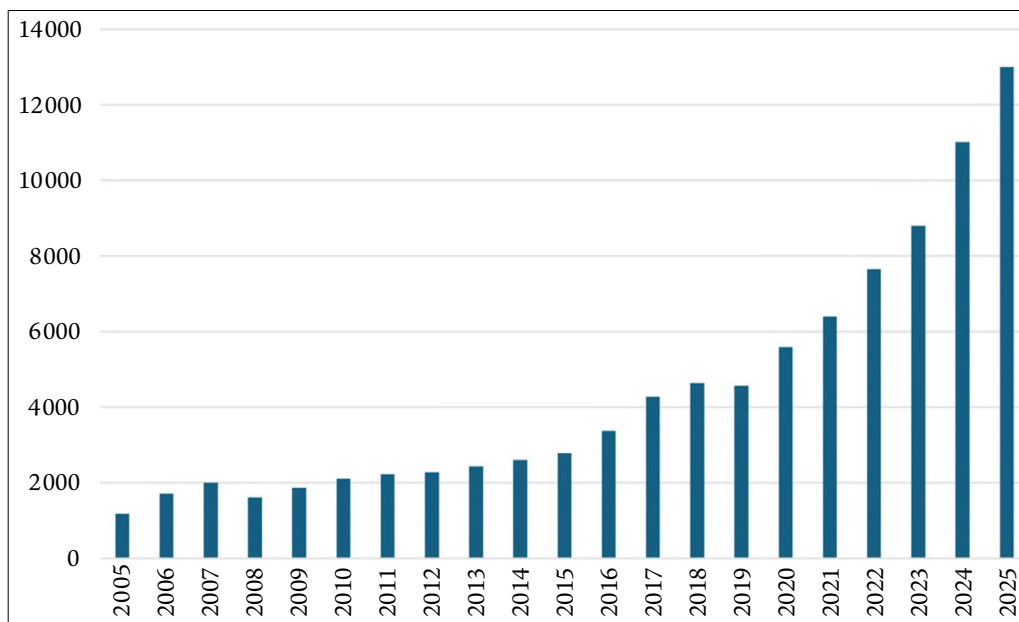
Ezekkel az általános trendekkel szembenő tendenciát mutatnak az ábrán azok a milliárdosok, akik szembehelyezkedtek a Nemzeti Együttműködés Rendszerével. Közülük Simicska Lajos és Spéder Zoltáné a két legismertebb, leglátványosabb eset. Ma már egyikük sincs rajta a *Forbes* 50-es listáján. A Szakonyi Péter-féle, a 100 leggazdagabb magyarról szóló kiadvány még ma is az 59. helyen listázza ugyan Spédert, a 2015-ben még 9. Simicska viszont teljesen kiszorult erről a listáról. Közvetlenül Simicska konfliktusa után lépett be a milliárdosok közé Mészáros Lőrinc, aki ismert módon nemzetközileg is párját ritkító gazdagodást ért el az ezt követő években.

Németh Dóra grafikonja (3. ábra) azt mutatja meg, hogy a NER-közel milliárdosok rendkívül gyors, nagy léptékű ugrásokat hajtanak végre, amelyek tisztán piaci körülmények között csak na-

3. ábra: A NER-esek előretörése: a legfrissebb listán is szereplő kormányközeli vállalkozók helyezéseinek alakulása 2010 után. *Forrás: Perche Kft., Átlátszó (grafikon: Németh Dóra)*

gyon ritkán fordulnak elő, még egyedi szinten is. Amennyiben ilyen esetek nagy számban fordulnak elő, sőt dominálják a listát, az azt sugallja, hogy szisztematikus összefüggés van a listán szereplők sikeressége, illetve üzleti tevékenységük politikai gazdaságtani kontextusa között. Ezen az ábrán nincsenek nevek rendelve a számokhoz (bár természetesen könnyen hozzárendelhetők a nevek, hiszen az egyes évek listái nyilvánosak), itt ugyanis nem az egyes szereplők által befutott pálya a lényegi mondanivaló, hanem az, hogy milyen radikális meggazdagodásokat és aláhullásokat figyelhetünk meg, és milyen nagy számban. Egy organikusabban piaci, vagyis az állam által jóval kevésbé befolyásolt gazdaságban a szereplők mozgása lassabb.

4. ábra: A legvagyonosabb magyarok összvagyonának exponenciális növekedése a Blochamps szerint (milliárd forint). Forrás: Blochamps Capital

Végül vessünk egy pillantást ennek a gazdasági elitnek az abszolút és relatív gazdasági vagyongyarapodására (4. ábra). Az adatokból az látszik, hogy a társadalom többi részéhez képest a magyarországi háztartások felső 10 százaléka kiemelkedő ütemben növelte a vagyonát, különösen a legfelső egy százalék, miközben a lakosság túlnyomó többsége esetében nem beszélhetünk gyarapodásról. A száz leggazdagabb – a teljes lakosság 0,001 százaléka – vagyonmérete 2025-re a magyar háztartások nettó pénzügyi vagyonának több mint 13 százalékát adja, és ez az arány folyamatosan növekvő tendenciát mutat. Ez a szupergazdag elit 2005-ben még mindösszesen 2,5 százalékos vagyoni súllyal bírt, amely arány húsz év alatt több mint ötszörösére nőtt.

Még szemléletesebb a leggazdagabbak vagyongyarapodása, ha a nominális értéket nézzük. Míg a (gazdasági elitet is magában foglaló) háztartások teljes nettó pénzügyi vagyona 2005 és 2025 között 47 ezerről közel 97 ezer milliárd forintra nőtt, azaz megduplázódott, a top100 leggazdagabb magyar ez idő alatt csaknem tízszeresére, 1181 milliárd forintra 11 000 milliárd forintra növelte a vagyonát.

A gazdasági elit és a magyar társadalom humán tőkéje

Miután azonosítottuk a jelenlegi magyar gazdasági elitet, és elemeztük vagyonosodásukat, feltehetjük azt a kérdést, hogy milyen szerepet játszanak a humántőke-képződésben.

Az első, amit vizsgálhatunk, hogy a magyar gazdasági elit mennyiben exponálta magát a hazai nyilvánosságban a humán tőke kérdéskörében. Az elemzést mesterséges intelligencia segítségével, a sajtóban nyilvánosan is elérhető, feltárt esetek alapján végeztük el. Elemzésünket arra a kérdésre összpontosítottuk, hogy a gazdasági elit egyes tagjai igyekeztek-e felkelteni a figyelmet a humántőke-képződés egyes aspektusai iránt. Azzal a feltételezéssel éltünk, hogy egy vezető vállalkozó számára egyrészt saját cégbirodalmának fejlődése szempontjából, közvetlenül is lényeges kérdés a cégeinek orthont adó ország humántőke-ellátottsága, másrészt a közéletben társadalmi felelősséget vállaló, elit csoportként a tágabb értelemben vett nemzeti humántőke-képződés kérdései is felkelthetik az érdeklődésüket.

Sajnálatos módon a magyar gazdasági elit tagjai között szinte egyáltalán nem találtunk olyan szereplőket, akik társadalmi kérdésekben exponálnák magukat. Így a magyar humántőke-ellátottság nemzetközi összehasonlító vizsgálatok által bemutatottan inadekvát volta sem motiválja őket megszólalásra. A NER-hez kötődő gazdasági elit tagjai kifejezetten passzívak társadalmi kérdésekben, sőt nemritkán akár rejtőzködő stratégiákat is alkalmaznak. Ennek eklatáns példája volt az a széles körben ismert eset, amikor Simicska Lajosról hosszú éveken át egyetlen „lesifotós” kép állt a magyar sajtó rendelkezésére, amelyen az oligarcha szabadidő-öltözetben egy balatoni kikötőben folytat kávéházi beszélgetést. Kritikai megszólalásai a NER-rel történt látványos szakítása utánra datálhatók, és akkor is határozott stílusban inkább a miniszterelnök személyére, a korrupcióra összpontosultak, a humán tőke kérdéskörét nem érintették. A másik eset talán még meglepőbb: a TASZ (Társaság a Szabadságjogokért) jogvédő szervezet segítségével a *Forbes* magazin jogerősen is megnyerte azt a pert, amelyet a Barabás testvérek indítottak a kiadó ellen, mert az nyilvános adatbázisokból származó információk alapján felbecsülte a vagyonukat. A Hell tulajdonosai ezután ügyvédi felszólító levelekben követeltek a TASZ-tól tízmillió forintos sérelemdíjat, nyilvános bocsánatkérést és a róluk szóló tartalmak eltávolítását.

Miközben ezek a rejtőzködő stratégiák persze az extremitást képviselik, a top50 milliárdosai gyakorlatilag egyáltalán nem szólnak meg közéleti kérdésekben. A NER-hez kötődő milliárdosok esetben ez érthető, hiszen az egzisztenciális szál kritizálása láthatóan következményekkel járt a Simicska, Spéder és egyéb esetekben. A NER-hez nem kötődő üzletemberek pedig feltételezhetően éppen azért nem szólnak hozzá közéleti kérdésekhez, mert igyekeznek elkerülni, hogy politikaiként értelmezhető állásfoglalásaik legyenek. Vélhetően azt feltételezik, hogy pontosan ez a „radaronkívüliség” a fennmaradásuk és további fejlődésük záloga egy erősen átpolitizált gazdasági mezőben.

Kutatásunk során külön figyelmet szenteltünk azoknak, akik fontos közéleti pozíciót is betöltöttek.

Az MGYOSZ 2024-ben megválasztott elnöke, Lakatos Péter több határozott intézkedési javaslatot fogalmazott meg a munkaerő fejlesztése érdekében. Hangsúlyozta a multinacionális vállalatok integrációjának erősítését. Lakatos szerint fontos, hogy a hazai multinacionális cégek még szélesebb körben vonódjanak be a hazai ipari és munkaerő-hasznosító hálózatba, amely támogatja a hazai beszállítói láncok fejlődését és a munkaerőpiaci versenyképességet. A szakképzési és a képzési rendszer fejlesztéséről is nyilatkozott. Szerinte az oktatás és a képzés területén kiemelten szükséges a gyakorlatorientált, a vállalatok igényeihez igazodó képzési programok kialakítása, hogy a fiatalok rendelkezzenek a munkaerőpiac által elvárt tudással és készségekkel. A munkaerő-megtartás és a minőségi munkahelyek ösztönzése témakörben Lakatos hangsúlyoz-

ta a versenyképes bérek és a jó munkakörülmények fontosságát, valamint a munkaerő megtartását szolgáló vállalati fejlesztések elősegítését. Az innováció és a digitalizáció támogatása tekintetében az ipari és gazdasági versenyképesség érdekében szerinte kulcsfontosságú az innováció, a digitalizáció és a modern technológiák elterjesztése a munkaerő fejlesztése szempontjából. Ezek a megnyilatkozások azonban túl általánosak, nem fogalmaznak meg konkrét kritikát a magyar humántőke-képző alrendszer működésével kapcsolatban.⁴

Felcsuti Zsolt a Magyar Gyáriparosok Szövetségének társelnöke. (Ugyanakkor vállalatcsoportjának központja Szingapúrban van, Felcsuti pedig az év nagy részében Zürichben él.) Közéleti megnyilvánulásaiban inkább a kiszámítható gazdaságpolitikára és az erőteljesebb versenyre helyezi a hangsúlyt, a humán tőke kérdését nem igazán érinti.⁵

Jelentős kritikai tevékenységet találtunk a 2018-ban elhunyt Demján Sándor esetében. Ő ugyan nem volt közvetlenül a NER-hez köthető üzletember, de közismerten mindig jó kapcsolatokat ápolt a mindenkorai kormányzattal. Demján hosszú időn keresztül tevékenykedett a Vállalkozók Országos Szövetsége elnökeként. Ebben a szerepében képes volt némi kritikai autonómiát kialakítani magának. Különösen a szakképzés területén voltak határozott kritikai megnyilvánulásai.⁶

Parragh László 2000 és 2024 között, vagyis nem kevesebb, mint huszonnégy éven keresztül vezette a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarát. Parragh a vagyonát tekintve valójában nem tartozott a gazdasági elitbe, ezért nem találjuk meg a leggazdagabb magyarokat összesítő listákon. Csempe- és szaniterüzletlánc a meddő üzleti stratégiák, a túlzott hitelállomány és a nem megfelelő piaci adottságok következtében 2006-ban felszámolás alá került. 2009-re már csak minimális vagyona maradt, a holdingot át kellett alakítani. Az állami hitelgaranciák és az MFB mentőve segítettek, hogy ne menjen csődbe teljesen, de a vállalkozás gyakorlatilag megszűnt. Parragh jövedelmei ettől kezdve elsősorban testületi tagságokból származtak (MKIK, KAVOSZ, Exim Bank, Mehib, GySEV, MOL és MÁV igazgatósági tagság, MKB, Budapest Airport Zrt.). Parragh a közel negyed évszázad alatt legtöbbször de facto a kormányzat külsős tagjaként funkcionált, érdemi kritikát nem fogalmazott meg a humántőke-képző alrendszerekkel kapcsolatban. Sőt a jobboldali kormány gyakran rajta keresztül indítványozott olyan javaslatokat, amelyeket aztán a kormánytöbbség megszavazott. Ezek között emblematisztikus javaslat volt a kötelező iskolai korhatár csökkentése, amit a parlamenti többség szintén megszavazott. A javaslat ellen általános volt a tiltakozás mind szakmai, mind érdekképviseleti, mind oktatáskutatói oldalról, sőt még Pokorni Zoltán kormánypárti oktatáspolitikus is ellenvéleményét fejezte ki.⁷ Nagy vitát váltott ki Parraghnak az a 2017. június 8-án tett kijelentése, amelyben óriási hibának nevezte, hogy az önkormányzatok „nem mernek” gimnáziumokat bezárni, és emiatt egyre kevesebben jelentkeznek érettségit nem adó szakiskolába.⁸ Ezeknek az iskoláknak akkor azonban nem az önkormányzatok voltak a fenntartói, így elvi lehetőségük sem volt a bezárásra.⁹

Nagy Elek jelenleg a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) elnöki posztját tölti be. 2018 decembere után vezette a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarát. Ezek Magyarország legnagyobb és legbefolyásosabb gazdasági érdekképviseleti szervezetei. A 2026-os választási kampány során Nagy belépett Orbán Viktor miniszterelnök Egyes számú digitális polgári körébe, ami egyértel-

⁴ <https://mgyosz.hu/gyaripar/2023oktober/tartalom.pdf>, <https://mgyosz.hu/gyaripar/2024junius/tartalom.pdf>

⁵ <https://www.forbes.hu/uzlet/egy-magyar-top-milliardos-eddig-el-nem-meselt-tortenete-es-tanacsai-a-sikerhez>, <https://telex.hu/gazdasag/2022/08/31/kicsoda-felcsuti-zsolt-akinek-a-cegcsoportja-ertekesebb-mint-meszaros-lorince-mpf-holding>

⁶ https://privatbankar.hu/cikkek/migracio/demjan-sandor_a_szakmunkasokat_nem_lehet_lenezni-240137.html

⁷ <https://www.hrportal.hu/hr/hova-vezet-a-16-eves-tankotelezettseg-20110525.html>

⁸ <https://magyarnarancs.hu/villamnarancs/parragh-laszlo-szerint-a-gimnaziumokat-be-kell-zarni-mert-jo-lesz-a-gyerekek-kozmunkasnak-is-104645>

⁹ https://hvg.hu/itthon/20170609_Ne_a_gimnaziumokat_zarjak_be_hanem_Parragh_Laszlot

műen pártelkötelezettségként és a függetlenség hiányaként értelmezhető. Ebből adódóan a humántőke-képzés hiányosságaival kapcsolatos kritikai megnyilvánulások hiánya az ő részéről is érthető. Nagy Elek egyébként a korábbi Orbán-kormányok idején az állami sztrádaépítéseket kivitelező Vegyész cég vezetője volt, egzisztenciális és politikai kötődése Orbán Viktorhoz tehát immár több évtizedes.

Markáns és konzekvens kritikát a humántőke-képzés hiányosságaival kapcsolatosan a gazdasági elit tagjai részéről tulajdonképpen csupán egyetlen személy fogalmazott meg: Bojár Gábor, aki a *Forbes* 2024-es listáján az 53. helyen szerepel 48 milliárd forintos vagyonnal. Bojár a magyar közéletben a nem állami megrendelések nyomán meggazdagodó üzletember ikonikus figurája; vagyonát a rendszerváltás korszakában, piaci alapon, részben külföldön szerezte. Ebben az értelemben tehát nem függött az államtól, megengedhette magának a markánsabb közéleti szerepvállalást. Bojár megszólalásaival kapcsolatban azonban a kormánypárti szavazók szoktak szkeptikus véleményt megfogalmazni. Az üzletember több ellenzéki pártot és politikust is támogatott anyagilag, ezért megszólalásait a kormányoldalon politikai motiváltságúnak látják.

Végül szólnunk kell a gazdasági elit közvetlenebb részvételéről a humántőke-képzésben. Az alapítványi egyetemeket fenntartó alapítványok mögött általában erős üzleti cégek és kormányközeli szereplők állnak, de a tényleges „tulajdonosi” formát itt az alapítványi rendszer jelenti, amelyben az alapítvány rendelkezik az egyetem működtetési jogával. Néhány példa a legfontosabb céges kapcsolódásokra:

- Budapesti Corvinus Egyetem. Fenntartója a Maecenas Universitatis Corvini Alapítvány, amelynek vagyonkezelői jogát – részben – a MOL Nyrt. és a Richter Gedeon Nyrt. 10-10 százalékos részvénycsomagjai biztosítják, ezekből fedezik az egyetem fenntartását. A kuratórium elnöke Hernádi Zsolt, a MOL vezérigazgatója.
- Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME). Az egyetem modellváltása cégesített formában zajlik, a fenntartói jog átruházása a BME Fenntartó Zrt. részére történt, ahol szerepelhet a MOL mint új részvényes. A cég vezérigazgatója Vetési Iván.
- Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE). Fenntartója az agrárszektorban ismert szereplő, például Csányi Sándorhoz (OTP Bank) kapcsolódó körök, de a pontos céges tulajdonosi adat nem teljesen publikus.
- Egyéb egyetemek (pl. Semmelweis, Debreceni Egyetem) alapítványai mögött gyakran egy-egy üzleti vagyonkezelő vagy kormányközeli üzletember áll, például a Lantos Vagyonkezelő Zrt. vagy az ITK Holding Zrt.

Felmerül a kérdés, hogy milyen mértékben járult és járul hozzá az alapítványi forma a felsőoktatás sikeréhez. Ennek elemzése meghaladja jelen tanulmány kereteit. Szerencsére megtette ezt Polónyi István oktatáskutató, aki az alább idézett adatok alapján arra a következtetésre jutott, hogy az átalakítás nem járt átütő sikerrel. Polónyi szerint egyedül a nagyon sok tekintetben – mind anyagilag, mind más preferenciákban – kiemelten kezelt Semmelweis Egyetem esetében mondható el, hogy valóban előrelépett. A többi egyetem helyezése valójában stagnál vagy romlott, a nem privatizált egyetemek helyezése pedig egyáltalán nem rosszabb a privatizáltakénál, sőt.

A 2025. évi *Times Ranking* első ezer helyezettje között négy magyar egyetem található: Semmelweis Egyetem (251–300.), Óbudai Egyetem (601–800.), Eötvös Loránd Tudományegyetem (801–1000.) és Debreceni Egyetem (801–1000.). Ezzel Magyarország a közép-európai országok között nagyjából a lengyeleket megelőzve, de a csehek mögött áll, nagyon jelentősen lemaradva Svájc, Németország és Ausztria mögött.

A *QS Ranking* első ezer helyezettje között öt magyar egyetem található: Debreceni Egyetem (563.), Eötvös Loránd Tudományegyetem (584.), Szegedi Egyetem (597.), Budapesti Műszaki

Egyetem (711–720.) és Pécsi Egyetem (741–750.). Ezzel Magyarország a közép-európai országok között a poszt szocialistákat megelőzve áll, nagyon jelentősen lemaradva Svájc, Németország és Ausztria mögött.

2. táblázat: A magyar felsőoktatás helyzete a *Times Ranking* adatai alapján

	Svájc	Német- ország	Ausztria	Csehország	Magyar- ország	Lengyel- ország	Szlovénia	Románia	Szlovákia
1–50.	2	3							
51–100.		5							
101–150.	3	5	1						
151–200.	1	7							
201–250.		4	2						
251–300.		6	1		1				
301–350.	1	5	2						
351–400.	1	2							
401–500.	1	4	1	1					
501–600.	1	7	2			1			
601–800.		1	2	1	1	2			
801–1000.			1	1	2	1	2	2	–
Súlyozott helyezés	230	277	446	683	694	713	900	900	–

Forrás: Polónyi 2025

Rövid pillanatfelvételnél elmondható, hogy egy-egy sikeres szak ugyan azonosítható, a magyar felsőoktatás egésze azonban továbbra sincs a világ élvonalában. Néhány példa ennek illusztrálására:

- A Budapesti Corvinus Egyetem executive MBA képzése a QS rangsorában a világ húsz legjobbjá között, Európában a nyolcadik helyen áll, ami kiemelkedő eredménynek számít a régióban. Az egyetem ezzel globális szinten is elismert lett a vezetői továbbképzések terén.
- A Semmelweis Egyetem a *Times Higher Education* (THE) 2024-es rangsorában a világ 236. helyén áll, és továbbra is a legjobban rangsorolt magyar egyetemnek számít. Az elmúlt években folyamatosan javítottak pozíciójukon, különösen az oktatási környezet és a kutatási eredmények terén. Európában a 64. hely körül mozog az EU tagjai között.
- A Debreceni Egyetem a QS világlistáján az 563. helyen áll, és Magyarországon az első helyet foglalja el a rangsorban. A nemzetközi együttműködések és mobilitási programok révén is aktív.
- A Budapesti Műszaki Egyetem (BME) a QS rangsorában a 711–720. hely között mozog, ami szintén jelentős nemzetközi elismerés.
- A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE) az 1001–1200. helyezés körül szerepel a rangsorokban.

3. táblázat: A magyar felsőoktatás helyzete a QS Ranking adatai alapján

	Svájc	Német- ország	Ausztria	Magyar- ország	Románia	Szlovákia	Csehország	Lengyel- ország	Szlovénia
1–50.	2	1							
51–100.	1	4							
101–150.		3							
151–200.	3	1	2						
201–250.	1	6							
251–300.		2							
301–350.		3	1						
351–400.		1							
401–500.	1	9	2						
501–600.		4		3					
601–800.	1	8	3	2	2	1	4	1	
801–1000.	1	3					1	6	1
Súlyozott helyezés	293	415	459	610	700	700	740	871	900

Forrás: Polónyi 2025

Az alapítványi rendszert számos kritika éri a politikai befolyásoltság, az egyetemi autonómia sérülése, a közvagyon magánosítása, az Erasmus-lehetőségek bezárulása, illetve amiatt, hogy a modell célja a közvetlen piaci igények kielégítése, vagyis a modell nem alkalmas a szélesebb társadalmi célok beteljesítésére (közműveltség, magaskultúra, kritikai értelmiségi szerep).

Konklúziók, javaslatok

A magyar humántőke-képzés folyamatainak elégtelen volta empirikusan bizonyított tény. Az, hogy a magyar gazdasági elit szereplőinek körében mesterséges intelligencia segítségével elvégzett sajtóelemzés szinte alig talál érdemi felszólalást ezzel kapcsolatban a magyar nyilvánosságban, arra utal, hogy a gazdasági elit szereplői vagy nem érzékelik ezt a problémát, vagy valamilyen okból nem kommunikálnak róla. Mivel a gazdasági eliten kívüli vállalkozók a felmérések szerint ezt érzékelik a magyar gazdaság egyik legkomolyabb szűk keresztmetszetének, aligha hihetjük, hogy a gazdasági elit tagjai – akik üzleti érdekképviselői tisztségeket is ellátnak – ezzel ne lennének tisztában. Hallgatásuknak vélhetően sokkal inkább az az oka, hogy meggazdagodásuk – vagy éppen gazdasági státuszuk megőrzése – politikai lojalitáshoz kötött. Ennek mintázatait tanulmányunkban szintén igyekeztünk bemutatni.

Javaslatként megfogalmazható: rendkívül fontos, hogy egy nemzetgazdaságban a gazdasági elit organikusabban nőjön ki a vállalkozások közül. Ez önmagában is meritokratikus elvi kérdés, de abból a szempontból is fontos, hogy nagyobb esélyt nyújt a visszacsatolásra a gazdaság szereplői felől az oktatási, egészségügyi, közlekedési és egyéb olyan kormányzati szakpolitikák irányába, amelyek közvetlenül befolyásolják a gazdaság fejlődését.

IRODALOM

- ACEMOGLU, D. & ROBINSON, J. A. (2013) *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. Illustrated edition. Currency, New York.
- PIKETTY, TH. (2017) *Capital in the Twenty-First Century*. Reprint edition. Belknap Press: An Imprint of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts – London.
- PIKETTY, TH. (2022) *A Brief History of Equality*. Belknap Press: An Imprint of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts.
- POLÓNYI I. (2025) A magyar felsőoktatás helyzete a QS Ranking adatai alapján. In: POLÓNYI I.: *Oktatásfinanszírozási kanyarok*. Kézirat. (Megjelenés előtt.)
- SOLOW, R. (1956) A Contribution to the Theory of Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics*, Vol. 70. pp. 65–94.

Felhasznált egyéb források

- „100 leggazdagabb magyar” kiadvány az elmúlt évekből
- Apelso Wealth Management elemzése a magyar gazdasági elitről
- Blochcamp Capital elemzése a magyar gazdasági elitről, 2025. május. https://blochamps.hu/pr_es_marketing/hirlevelek/2025/sajtokozlemenye_rekordmeretu_vagyonkoncentracio_magyarorszagon_tenyleg_a_100_leggazdagabb_sajatitja_ki_a_vagyonnovelkedest
- Boston Consulting Group elemzése a magyar gazdasági elitről
- Forbes „Top 50 leggazdagabb magyarok” kiadványai az elmúlt évekből
- Mesterséges intelligencia (Perplexity) sajtóelemzései
- World Inequality Database